

Sonda do neziskového sektoru města Vyškov

Výzkum: Neziskový sektor malého města.

Markéta Řežuchová, Ekonomicko-správní fakulta MU Brno

Za posledních patnáct let prošel soukromý neziskový sektor v ČR velmi zajímavým vývojem ať už z hlediska své struktury, velikosti, dopadu na ekonomický a sociální život, apod.

Mnohem kratší historii má seriózní výzkum organizací tohoto sektoru. Příkladem takového výzkumu je i snaha týmu CVNS, který se systematicky věnuje mapování soukromého neziskového sektoru.

Existují-li v současnosti určité informace o neziskovém sektoru jako celku, o jeho financování a ekonomice jednotlivých právních forem, určitý informační deficit lze počítovat na úrovni místní. Je třeba si přiznat, že třebaže neziskový sektor hraje významnou roli právě v menších obcích, není jeho působení na této úrovni dostatečně zmapováno.

Pro vstup na tuto půdu byla zvolena sonda do neziskového sektoru města Vyškova. Cílem výzkumu bylo vytvořit „mapu“ neziskového sektoru ve Vyškově, tedy stav neziskového sektoru na lokální úrovni ke konci roku 2004.

STRUKTURA NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ PŮSOBÍCÍCH NA VYŠKOVSKU

Výzkum byl prováděn na vybraném vzorku čítající 233 neziskových organizací s právní formou typickou pro český soukromý neziskový sektor. Jednalo se o nadace, obecně prospěšné společnosti, občanská sdružení, církevní právnické organizace, organizační jednotky občanského sdružení, apod.

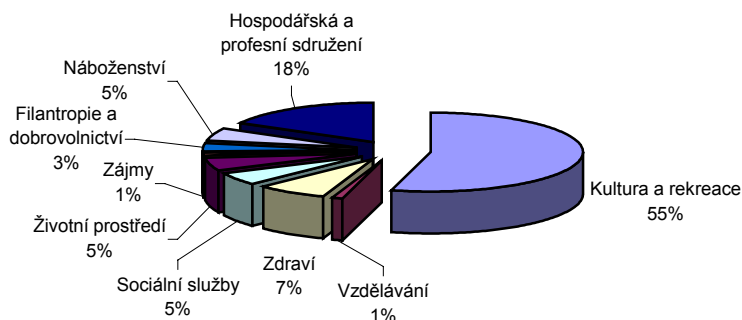
Součástí výzkumu byla analýza získaných údajů z dotazníkového šetření. Dotazník obsahoval otázky, týkající se vymezení poslání organizace, hospodářské činnosti, výše příjmů a výdajů, struktury hlavních zdrojů příjmů, majetku v držení organizace, struktury a počtu zaměstnanců, prezentace organizací, způsobu zajišťování příjmů, spolupráce s obcí a převažující činnosti organizace.

Na Vyškovsku převažují neziskové organizace typu občanského sdružení a organizační jednotek občanského sdružení. Tyto organizace tvoří 90 % z neziskových organizací, mající sídlo na Vyškovsku.

Návratnost dotazníku činila cca 40 % . Téměř stejný podíl organizací (38,2 %) se nepodařilo dohledat. Organizace buď nesídlí na adrese, kterou má v evidenci ČSÚ, nevyvíjí činnost nebo již zanikly, popř. se sloučily s jinou organizací. U 20 % zkoumaných organizací dotazník vyplněn nebyl. Organizace se nepodařilo zkontaktovat nebo vyplnění dotazníku bylo ze strany zkoumaných organizací zamítnuto.

Převážná většina organizací (55 %) provozuje činnosti související s kulturou a rekreací (sportem). Významný je podíl organizací typu hospodářského a profesního sdružení (18 %). Na Vyškovsku se vyskytují organizace, jejichž činnosti jsou soustředěny do oblasti zdraví, sociálních služeb, náboženství nebo se jedná o organizace provozující filantropii a dobrovolnictví. Podíl organizací z jednotlivých oblastí se však pohybuje v rozmezí od 1 % do 7 %. Struktura organizací dle oblastí, ve které provozují svoji činnost viz. graf č. 1.

Graf č. 1: Struktura organizací dle převažující činnosti

STRUKTURA MAJETKU A PŘÍJMŮ NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Z celkového počtu 233 organizací vyplnilo údaje, které se vztahují k velikosti a struktuře jejich příjmů 65 organizací, což tvoří asi 28 % (celkem dotazník alespoň částečně vyplnilo 94 organizací). Těchto 65 organizací dosahuje objemu příjmů v celkové výši cca 16 milionů Kč.

Vzhledem k nízké návratnosti nelze činit jednoznačné závěry o struktuře a velikosti příjmů. Poukázat lze na dvě typické skutečnosti:

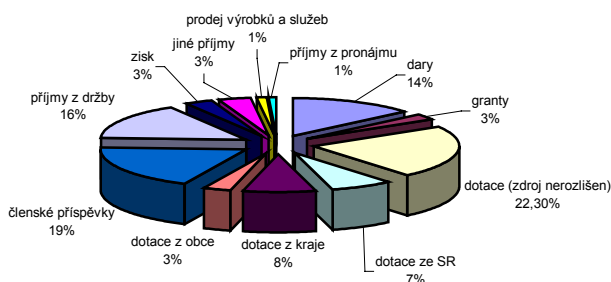
- významný podíl příjmů z držby u církevních organizací,
- významný podíl členských příspěvků a darů u občanských sdruženích.

Organizacemi, které disponují nejvyššími finančními zdroji jsou bezpochyby církevní právnické osoby, což dokladuje např. významný podíl příjmů z držby na příjmech všech dotazovaných organizací. Významnou část celkových příjmů tvoří dotace, nicméně výsledky dotazníkového šetření se významně odlišují od údajů získanými z CEDRu a Rozboru financování NNO.

Z hlediska působnosti neziskových organizací v jednotlivých oblastech, disponují nejvyššími příjmy organizace, jejichž převažující činnost spadá do oblasti „Kultura a rekreace“, dále pak církevní organizace, nezanedbatelnými příjmy disponují také organizace působící v oblasti zdraví a organizace poskytující sociální služby.

Co se týče struktury majetku neziskových organizací (viz graf č. 2), největší podíl tvoří nehmotný majetek (44 %). Tuto skutečnost však ovlivňují dvě organizační jednotky sportovních sdružení, které společně vlastní nehmotný majetek v celkové výši 23.500 tisíc Kč. 30 % z majetku NO je tvořeno cennými papíry, tato skutečnost je však zapříčiněna majetkem jednou ze zkoumaných nadací, která má v cenných papírech vázáno 16 115 Kč. Velikost majetku výše zmíněných jednotek sportovních sdružení a nadace tak zásadním způsobem ovlivňují strukturu majetku neziskových organizací na Vyškovsku.

Graf č. 2: Struktura příjmů neziskových organizací dle zdrojů příjmů

LIDSKÉ ZDROJE

Počet dobrovolníků pracujících ve sledovaných neziskových organizacích výraznou měrou ovlivňuje jedna organizace působící v oblasti zdravotnictví. V této organizaci působí 221 dobrovolníků, což tvoří téměř 32 % z celkového počtu dobrovolníků. Obdobná je situace i v případě zaměstnanců. V jedné organizační jednotce sdružení je zaměstnáno 25 % (22 zaměstnanců) ze všech zaměstnanců působících v neziskovém sektoru na Vyškovsku. Stejně tak, jako tomu bylo v případě zkoumání výše příjmů a struktury majetku i zde lze konstatovat, že využití lidských zdrojů v neziskovém sektoru na Vyškovsku je ovlivňováno dvěma výše zmíněnými organizacemi. Kromě oblasti zdraví je podíl dobrovolníků a placených zaměstnanců odpovídající praxi nejen u nás, ale i ve světě.

DOPLŇKOVÉ ÚDAJE

Na otázku jakými aktivitami se jednotlivé organizace prezentují na veřejnosti, odpovědělo 82 organizací, z nichž 66 % se prezentuje prostřednictvím své činnosti a pořádáním akcí v souladu s jejich posláním. 12 % organizací kromě toho pořádá koncerty, výstavy, apod. 6 % využívá ke své prezentaci webových stránek či jiných propagačních materiálů a 6 % se neprezentuje vůbec.

K hodnocení komunikace s orgány obce, popř. ke vztahu obce k neziskovým organizacím se vyjádřilo 33 % organizací. Z těchto organizací jich 37 % hodnotí spolupráci s orgány obce velmi kladně, v podstatě bez výhrad, 26 % má ke spolupráci s orgány obce drobné výhrady (organizace by si přály větší finanční podporu, jednodušší administrativu, apod.), ale celkově považuje současnou komunikaci za uspokojující. 19 % má ke spolupráci s orgány obce zásadní výhrady (výhrady jsou velmi subjektivní, místy až zaujaté typu „neochota orgánů komunikovat, špatné vnímání neziskových organizací, zvláště církevních právnických osob“, apod.) a 18 % organizací s obcí nekomunikuje vůbec.

Z názvu organizace lze až na výjimky odvodit její poslání. Převážná většina organizací neprovozuje hospodářskou činnost a pokud ano, jedná se např. o pronájem prostor, které má daná organizace k dispozici nebo prodej svých produktů a služeb.

Většina neziskových organizací uvádí, že jsou veřejně prospěšné, jde samozřejmě o sebehodnocení jednotlivých organizací a v podstatě se tento výsledek dal očekávat, jelikož neziskové organizace mají tendence vnímat samy sebe jako veřejně prospěšné.

ZÁVĚR

Na Vyškovsku působí několik silných organizací, které výraznou měrou ovlivňují velikost i strukturu majetku a příjmů regionálního neziskového sektoru jako celku. Také údaje o počtu a struktuře pracovníků v neziskovém sektoru jsou ovlivňovány existencí „silných hráčů“.

Závěrem konstatuji, že výsledky nepřinesly překvapivá zjištění. Poněkud zarážející je ovšem skutečnost, že objem dotací vykazovaných jednotlivými neziskovými organizacemi se významně odlišuje od údajů zjištěných z CEDRu a Rozborů financování NNO z vybraných veřejných rozpočtů. Právě oblast dotací by mohla být nosným tématem pro pokračování výzkumu neziskového sektoru na regionální úrovni.